

בג"ץ 3544/13
קבוע ל-9.11.2014

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בעניין: _____ קוידר ואח'

ע"י ב"כ עוה"ד עביר ג'ובראן-דכוור (מ"ר 44346) ו/או סיגי
בן-ארי (מ"ר 37566) ואח'
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל': 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

- נ ג ד -

מתאם פעולות הממשלה בשטחים ואח'
ע"י פרקליטות המדינה

המשיבים

הודעה מעדכנת מטעם העותרים

העותרים מתכבדים בזאת להגיש הודעה מעדכנת מטעמם לקראת הדיון בעתירה, הקבוע ליום 9.11.2014.

אי המענה הממושך לבקשתו של העותר

1. עניינה של העתירה בבקשת העותר 1, תושב השטחים, כי המשיבים ידונו ויקבלו החלטה בבקשתו לנהוג ברכב ישראלי בתחומי המדינה מטעמים מיוחדים, נוכח מצבה הבריאותי של אשתו התושבת. כן התבקש במסגרת העתירה סעד עקרוני והוא הקמת ועדה המוסמכת לדון בבקשות מעין אלו, קביעת נהלים לטיפול בנושא ופרסומם ברבים.

2. העותר 1 הינו פלסטיני תושב השטחים הכבושים שחי מזה 9 שנים בישראל באמצעות היתרי שהייה מתחדשים. שהייתו של העותר מוסדרת במסגרת הליך איחוד משפחות בישראל עם אשתו וילדיו התושבים.

3. העותרת 2, אשתו של העותר 1, מתקשה בתפקודה היומיומי. היא נולדה עם מום בלב והיא סובלת מבעיות גב. מצבה הבריאות של העותרת 2 פוגע קשות ביכולתה להתנייד ולנהוג ברכב. העותרת ממעיטה לצאת מביתה, למעט לצרכים דחופים ולבדיקות רפואיות כשבן זוגה סועד אותה. אי לכך, העותר נזקק להיתר לנהוג

בישראל על מנת להסיע את אשתו לטיפולים רפואיים ועל מנת לסייע לילדיו להתנייד.

4. יצוין, כי ביום 9.10.2012 הודיעה הוועדה ההומניטארית כי בקשתו של העותר לקבל רישיון לשיבת ארעי בישראל נדחתה. הסיבה לדחיית הבקשה הייתה ש"הצורך לקבלת רישיון נהיגה בישראל [...] אינו טעם הומניטארי מיוחד למתן רישיון לשיבת ארעי." בהחלטתה, הועדה הניחה כי ניתן לקבל רישיון נהיגה בישראל מטעמים הומניטאריים חריגים בהתאם לנוהל משרד התחבורה. נוהל מס' 3/2011 שכתורתו: נוהל טיפול בבקשה למתן/חידוש רישיון נהיגה ישראלי לתושבי איזור (להלן: **נוהל משרד התחבורה**). הועדה בסוף הודיעה כי "שר הפנים, בהמלצת הוועדה סבור שיש טעם הומניטארי מיוחד בבקשת [העותר] לקבלת רישיון נהיגה והיא תעביר את הבקשה למתפ"ש כדי שתטופל על ידם." מאז העותר מנסה לקבל מהמשיבים תשובה עניינית לבקשתו לנהוג בישראל.

ראו העתק מתשובת הוועדה ההומניטארית מיום 9.10.2012 שצורף לעתירה כנספח ע/2.

5. הנושא העקרוני בעניין מתן היתר נהיגה בישראל לתושבי השטחים החיים בישראל במסגרת הליכי איחוד משפחות נדון לפני שש שנים בפני בית משפט נכבד זה (בג"ץ 1439/07 שתייה ואחי נ' שר התחבורה). ביום 3.1.2008 העתירות העקרוניות כנגד האיסור הכללי למתן היתרי נהיגה בישראל לפלסטינים באיחוד משפחות נדחו. **יחד עם זאת, המשיבים היו אמורים לגבש נוהל שדרכו ניתן יהיה לבחון את הבקשות הפרטניות של פלסטינים, השוהים בישראל בהליך איחוד משפחות, לנהוג בישראל מטעמים מיוחדים.**

6. רק ביום 12.7.2011 אחרי כשלוש שנים ממתן פסק הדין בבג"ץ 1439/07 שתייה, גובש נוהל של משרד התחבורה, נוהל מס' 3/2011. אך הנוהל לא נתן מענה לפניות פלסטינים בהליך איחוד משפחות מהגדה המערבית להיתר נהיגה בישראל מטעמים מיוחדים! כי לפי הנוהל, הסמכות להחליט בבקשותיהם נתונה למפקד הצבא של הגדה המערבית (ראו סעיף 578ב(1) לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961. ואולם, המפקד הצבאי טרם גיבש אז את נהליו בעניין ולא פעל להקמת וועדה שתדון בנושא.

7. העתירה דן הוגשה כאמור לבית משפט נכבד זה בדרישה שהמפקד הצבאי יגבש נוהל שיאפשר לדון ולהחליט בבקשות פלסטינים ששהייתם בישראל מוסדרת באמצעות הליך איחוד משפחות, לנהוג בישראל.

8. מתגובת המשיבים בעתירה אחרת, בג"ץ 2119/13 פלוני ואח' נ' שר הפנים ואח', שהגיעה במקרה לידי ב"כ העותרים, התברר כי ביום 11.5.2014 בוטל נוהל משרד התחבורה. עוד עולה מהתגובה כי עוד ביום 20.10.13, גיבש מתאם הפעולות בשטחים נוהל שאמור להסדיר בחינת בקשות למתן היתרי נהיגה בישראל לפלסטינים בהליך איחוד משפחות (להלן הנוהל החדש). לפי הנוהל החדש, המפקד הצבאי של הגדה המערבית הסמיך את רע"ן כלכלה במנהל האזרחי לדון בבקשות פלסטינים להיתרי נהיגה בישראל מטעמים מיוחדים.

לא ברור לעותרים האם ומתי הנוהל החדש נכנס לתוקף! ומדוע לא פורסם ברבים!

העתק מתגובת המשיבים בבג"ץ 2119/13 פלוני ואח' נ' שר הפנים ואח', מיום 20.7.2014, כולל הנספחים: הודעת משרד התחבורה על ביטול נוהל 3/2011 והנוהל החדש של מתאם הפעולות בשטחים מצורף ומסומן ע/10.

9. לכאורה, ובעקבות גיבוש הנוהל החדש של מתאם הפעולות בשטחים, ניתן עתה לבחון ולקבל תשובות ענייניות לבקשות של פלסטינים להיתרי נהיגה ברכב ישראלי בתחומי המדינה מטעמים מיוחדים. אך לצערנו לא כך הם פני הדברים!

10. בתחילת חודש אפריל השנה, ב"כ המשיבים הדריך את העותרים להגיש בקשה חדשה בעניינו של העותר לרע"ן כלכלה במנהל האזרחי. העותרים, בלי שידעו על קיומו של הנוהל החדש, פעלו בהתאם להנחיות ב"כ המשיבים, והגישו ביום 27.5.2014 בקשה חדשה לסגן אלוף משה ברכה, רע"ן כלכלה במנהל האזרחי. היינו הבקשה הוגשה לכאורה לאחר כניסת הנוהל החדש לתוקף.

העתק מהבקשה החדשה של העותרים, בצירוף המסמכים הרפואיים של העותרת 2, אל רע"ן כלכלה במנהל האזרחי בעניינו של העותר מיום 27.5.2014 מצורף ומסומן ע/11.

11. תזכורות נשלחו מאז בימים 9.7.2014 ו-8.9.2014. קרוב לחמישה חודשים עברו מאז שהוגשה הבקשה החדשה בעניינו של העותר, ומאז ביטול הנוהל של משרד התחבורה וכניסת הנוהל החדש, לכאורה, לתוקפו ולמרות הזמן הרב שעבר מאז, טרם התקבל מענה ענייני לבקשה.

העתק מהתזכורות לרע"ן כלכלה מימים 9.7.2014 ו-8.9.2014 מצורפים ומסומנים ע/12-ע/13. העתק מתשובת סג"ם דנה בקשטיין, מ' המוקד הכללי במנהל האזרחי, מיום 1.10.2014, מצורף ומסומן ע/14.

12. יצויין כי לח"מ לא ידוע על כל בקשה שאושרה לפי הנוהל החדש. מבירור של הח"מ מול עו"ד לוסטגמן, ב"כ העותרים בבג"ץ 2119/13, עולה כי במסגרת העתירה, הוגשה למרשה העותר בקשה החדשה לרישיון נהיגה לפי הנוהל החדש, אך הבקשה טרם זכתה למענה ענייני.

הבעיות בנוהל מתאם הפעולות בשטחים שגובש ביום 20.12.2013

13. המטרה של הנוהל החדש היא בראש וראשונה לאפשר, במקרים מיוחדים, לפלסטינים השוהים בישראל כדין במסגרת הליך איחוד משפחות היתר לנהוג בישראל, זאת על אף האיסור הגורף לנהיגת פלסטינים מהגדה המערבית ותושבי רצועת עזה לנהוג ברכב ישראלי המדינה (ראו: סעיפים 3 ו-5 להוראות בדבר תנועה ותעבורה (יהודה ושומרון), התשכ"ט-1968, ותקנה 578 לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961).

מטרת הנוהל הנה "קביעת הקריטריונים ושיטה לטיפול בבקשות למתן היתר נהיגה ברכב ישראלי לתושב האיזור." (סעיף 3 לנוהל החדש).

14. ראשית נדגיש כי הנוהל לא פורסם לציבור הרחב. חמור מכך, הח"מ ידעה על קיומו של הנוהל החדש באקראי, באמצעות ב"כ העותרים, עו"ד לוסטגמן, בבג"ץ 2119/13 פלוני. הנוהל הוצג כנספח לתגובת המשיבים לעתירה מיום 24.7.2014.

15. שנית, הנוהל אינו קובע מסגרת זמן לטיפול בבקשות. הנוהל החדש אינו מציג לוחות זמנים אשר מחייבים את רע"ן כלכלה במנהל האזרחי (כשמדובר בתושבי הגדה המערבית) או את רמת"ק עזה (כשמדובר בתושבי רצועת עזה) לקבלת החלטות בבקשות פלסטינים להיתרי נהיגה בישראל. כך למשל, הבקשה של העותר תלויה ועומדת בפני רע"ן כלכלה מזה חמישה חודשים, ועד כה הוא טרם החליט בה! לח"מ ידוע על שני מקרים נוספים שהוגשו במסגרת הנוהל החדש לפני מספר חודשים וטרם קיבלו תשובות ענייניות.

ישנה חשיבות רבה להגביל את זמן הטיפול בבקשות, בין השאר על מנת למנוע אי מענה ממושך שייאלץ מבקשים רבים לפנות אל בית משפט נכבד זה לקבלת מענה.

16. שלישית, תנאי הסף המצטברים להגשת הבקשה לפי הנוהל מצומצמים מאוד ולא עונים על מקרים נוספים בהם מתעורר צורך מוצדק להגשת בקשה לרישיון נהיגה. לפי סעיף 4.ד. לנוהל:

הוחלט כי רק תושב האזור אשר מקיים את התנאים המצטברים הבאים יהיה זכאי להגיש בקשה לקבלת היתר נהיגה ברכב ישראלי:

1. למבקש יש היתר תקף מכוח איחוד משפחות לשהות בישראל.

2. המבקש מצוי בישראל כדין מ-3 שנים ברצף.

3. קרוב משפחה מדרגה ראשונה של המבקש, אשר מתגורר בישראל דרך קבע (בעל רישיון ישיבת קבע, או אזרחות), סובל ממצב רפואי המצריך טיפולים רפואיים תכופים, המחייבים הגעה דחופה למוסד רפואי, ובן הזוג הישראלי של המבקש אינו כשיר כדי לנהוג ברכב ישראלי, בלא שקיים פתרון אחר להגעת קרוב המשפחה למקום הטיפול.

17. הקריטריונים המצטברים להגשת בקשה לפי הנוהל מאוד מצומצמים בלשון המעטה. החיים הם לא רק עניין של חיים ומוות, או עניין של צרכים רפואיים דחופים ונסיעות לבתי חולים בלבד.

18. הקריטריונים המצטברים ובמיוחד ס' 3.ד.4, לא יאפשרו, למשל, לבן זוג פלסטיני שבן זוגו הישראלי מוכר כנכה 100% על ידי הביטוח לאומי והוא מתקשה בנהיגה, להסיע את בן זוגו לטיפולים רגילים, לא דחופים, או להסיע את ילדיו לחוגים, לבית הספר או לטיפולים רפואיים. במקרה זה אותו פלסטיני לא יהיה זכאי להגיש אפילו בקשה להיתר או רישיון נהיגה לפי הנוהל החדש שלא לדבר על דיון בה או אישורה!

דוגמא אחרת, אמא ישראלית חולת סרטן המקבלת טיפול כימותרפי פעם בכמה שבועות, שאינה זקוקה להסעות תכופות או דחופות למסד רפואי, אך היא מתקשה לנהוג בשל חולשה כללית כתוצאה מהטיפולים. לפי סעיף 3.ד.4 לנוהל, בן זוגה הפלסטיני לא יוכל להגיש בקשה להיתר או רישיון נהיגה לפי הנוהל החדש!!

כך גם, פלסטינית אלמנה, אם לילדים, ששוהה בישראל באמצעות היתרי שהייה מתחדשים, לא תוכל להסיע את בנה הנכה לבית הספר, לטיפולים או לכל מקום אחר משום שאינה עונה על סעיף 3.ד.4 לנוהל החדש.

19. הוסף על כך, התנאי המחייב שלוש שנים של שהייה ברצף בישראל באמצעות היתרי שהייה, אינו מתקבל על הדעת. הרי יש מקרים חריגים שראוי שרע"ן כלכלה או רמת"ק עזה יבחנו וישקלו מתן רישיון נהיגה לפלסטיני גם אם טרם עברו שלוש שנים רצופות מאז שהייתו בישראל!

20. כך למשל אם בן הזוג הישראלי עבר תאונת עבודה או תאונת דרכים שגרמה למוגבלות פיזית קשה מאוד, המונעת ממנו לנהוג בכלל. האם סביר כי במקרה זה בן הזוג הפלסטיני לא יהיה זכאי לכך שבקשתו להיתר או רישיון נהיגה לכל הפחות תיבחן? שהרי, במקרה כגון זה, מי יהיה אחראי להסעות הילדים ותפקודם היומיומי ומי יהיה אחראי על הסעת הבן הזוג המוגבל לטיפולים פרא-רפואיים או רפואיים!

21. נקודה חשובה לא פחות, שיש לקחת בחשבון בעת בחינת הבקשה לרישיון נהיגה הנה מידת הנגישות של התחבורה הציבורית בשכונה או בכפר בו גרה המשפחה, ישנם ישובים ערביים שאין בהם תחבורה ציבורית נגישה או זמינה והצורך באוטו הינו דבר חיוני. העדר רישיון נהיגה לבן הזוג הפלסטיני, במידה והבן הזוג הישראלי אינו יכול לנהוג, משמעותה כליאת המשפחה בביתה.

לסיכום

22. בקשתו של העותר לנהוג ברכב ישראלי בתחומי המדינה תלויה ועומדת בפני המשיבים מזה קרוב לשנתיים. עתירתו של העותר תלויה ועומדת בפני בית משפט נכבד זה מזה שנה וארבעה חודשים. בקשתו החדשה שהוגשה לפי הנוהל החדש תלויה ועומדת בפני רע"ן כלכלה במנהל האזרחי מזה חמישה חודשים. ולמרות כל זאת, העותר טרם קיבל מענה ענייני לבקשתו.

23. הנוהל החדש הינו בעייתי. ראשית, הנוהל לא פורסם ברבים. שנית אין בו קביעה של לוחות זמנים מחייבים לקבלת החלטה. שלישית, וחמור מכל, הקריטריונים הצרים להגשת הבקשה לפי נוהל החדש לא יאפשרו הגשת בקשה ע"פ הנובל במקרים בהם יש הצדקה מלאה למתן היתר או רישיון נהיגה לבן המשפחה הפלסטיני.

עביר ג'ובראן-דכוור,

עורכת דין

ב"כ העותרים

23 לאוקטובר 2014

[ת.ש. 75547]